

Cochrane är toppstyrt av industrin – Dr Peter Gøtzsche blev utslängd

Peter Gøtzsche som är välkänd för sin ärlighet när det gäller inrapportering av forskning – tillika ledare för Nordic Cochrane Center – har blivit utkastad som medlem i det internationella Cochrane Collaboration, som Gøtzsche själv var en av grundarna till. Cochrane Collaboration har enligt Gøtzsche blivit toppstyrt och beroende av kommersiella intressen. Kritik som denna har enligt Peter Gøtzsche lett till att Nordiska Cochranes existens flera gånger har blivit hotad.

Det här är första gången på 25 år som en medlem har uteslutits från ett medlemskap i Cochrane. Det berättar Peter Gøtzsche i ett brev från Nordic Cochrane Center med titeln "En moralisk styrningskris: den växande bristen på demokratiskt samarbete och vetenskaplig pluralism i Cochrane". I brevet talar han om att det inte fanns någon tydlig motivering till varför han hade blivit utesluten – bortsett från att han orsakade "vanrykte" för organisationen. Det var dock bara 6 av 13 styrelseledamöter som röstade för uteslutning av Gøtzsche.

En åtgärd som saknar motstycke

Gøtzsche anser att tilltaget kan skada Cochrane och han skriver "Denna åtgärd som saknar motstycke och som har fattas av en minoritet av styrelsen är oproportionell och skadlig för Cochrane, såväl som för folkhälsointressen. Till följd av detta beslut och ett antal bredare frågor rörande otillräcklig styrning av Cochrane, i enlighet med dess principer och mål, har fyra andra styrelseledamöter sagt upp sig. Som ett resultat är Cochrane Collaboration ute i okänd terräng

och utan strategisk navigering. En återhämtning från denna svåra situation skulle kräva en upplösning av nuvarande styrelse, nytt val och ett brett debattdeltagande om framtida strategi och styrning av organisationen. På bara 24 timmar har Cochranes styrelse med tretton medlemmar förlorat fem av dem, varav fyra är centraldirektörer och centrala medlemmar i organisationen i olika länder."

Etik och moral åsidosätts

Gøtzsche riktar en hel del kritik mot Cochranes centralstyrelse, bland annat om att de inte har lyckats att aktivera adekvata skyddsåtgärder såsom tillräcklig policy inom områden som epistemologi, etik och moral. Han menar även att det finns ett demokratiskt underskott i ledningen och att styrelsen allt mer bara är ett organ som stämplar i princip helt färdiga underlag. Det lämnar ytterst litet utrymme för att kunna påverka arbetet, vilket behövs för den demokratiska vetenskapliga processen – den behöver nämligen ingredienser som transparens, öppen diskussion, kritik och utökat deltagande. På dussintals frågor kan styrelsen bara rösta ja

eller nej med mycket liten möjlighet att kunna förändra. Gøtzsche skriver "Den här växande, toppnära, auktoritära kulturen och en alltmer kommersiell affärsmodell som har uppenbarats inom Cochranes ledarskap de senaste åren hotar vetenskapliga, moraliska och sociala mål för organisationen."...I... "Samtidigt har Cochrane allt mindre och mindre prioriterat och lyft fram dess medborgerliga och politiska engagemang att främja öppen tillgång, öppna data, vetenskaplig insyn, undvika intressekonflikter och att i allmänhet inte främja en innovationsmodell som är av allmänt intresse." Centralledningen har ibland även skapat en negativ miljö för nya vetenskapliga initiativ, öppet samarbete och akademisk frihet, avslöjar Gøtzsche. Många av cheferna eller annan nyckelpersonal i de äldsta Cochranecentra i världen, har förmedlat sitt missnöje med de centrala personernas interaktioner med dem, skriver Gøtzsche.

Inget får störa industrins intressen

Det utvecklas ett allt starkare motstånd mot att få säga något som kan störa läkemedels-

industrins intressen, hävdar Gøtzsche, och han menar att Cochrane under de senaste åren allt mer har förändrats till att mer och mer bli som ett vinstdrivande företag än att verka för ideell välgörenhet, vilket Cochrane ska syssla med. *”Trots vår tydliga policy så har mitt centrum och andra konfronterats med försök till vetenskaplig censur, snarare än främjande av pluralistisk, öppen vetenskaplig debatt...”*, skriver Gøtzsche. Det har även funnits ett starkt motstånd från den centrala ledningen till att förbättra Cochranes intressekonfliktspolicy, berättar Gøtzsche, som för ett år sedan föreslog att det inte skulle finnas några författare till Cochranes studier, om det var så att de även hade finansiella intressekonflikter med företag som hade en koppling till de produkter som avhandlades i respektive studie. Detta förslag stöddes av andra medlemmar i styrelsen, trots det så står ärendet still, avslöjar Gøtzsche.

Det är politiskt, inte personligt

Gøtzsche, som hade insett den kris som Cochrane Collaboration stod inför, bestämde sig för att kandidera till en plats i styrelsen och valdes in tidigt under år 2017 – han hade flest röster av alla kandidater. Det ansågs vara en bedrift, särskilt som han var den ende som hade ifrågasatt aspekter i ledarskapet. Vad anser Gøtzsche om att han nu har blivit utkastad på grund av sitt ”beteende”. Jo, han skriver att *”detta är inte någon personlig fråga, utan det är en högst politisk, vetenskaplig och moralisk fråga om Cochranes framtid. Som de flesta vet så är mycket av mitt arbete inte särskilt gynnsamt för de ekonomiska intressena för läkemedelsindustrin. På grund av detta har Cochrane fått bemöta press, kritik och klagomål. Uteslutningen av mig är ett resultat av dessa kampanjer. Det som står på spel är förmågan att producera pålitliga och trovärdiga medicinska bevis som vårt samhälle värdesätter och behöver.”*

HPV-dispyt startade konflikten

I brevet skrivs det inget om den HPV-dispyt som var upprinnelsen till konflikten mellan Gøtzsche och VD:n för Cochrane Collaboration, Mark Wilson. Det hela började med att Wilson anklagade Gøtzsche för att i ett klagomål till Europeiska läkemedelsmyndigheten om dess utvärdering av eventuella skador av HPV-vacciner ha använt brevpapper som tillhörde Cochrane samt att Gøtzsche skulle ha uttryckt personliga åsikter och inte Cochranes åsikter. Gøtzsche nekade till att han skulle ha brutit mot talesmannapolicyn. Det hela ska ses mot bakgrund av

att VD Wilson hösten 2016 stolt deklarerade att Cochrane Collaboration tog emot ett bidrag på 1,15 miljoner amerikanska dollar från Bill & Melinda Gates Foundation, som globalt arbetar hårt för vaccinationer.

Dispyten trappas upp

När några människor klagade till styrelsen angående Gøtzsches kritik mot industrifinansierade studier, så trappades konflikten upp. Gøtzsche, som är välkänd för sin kritik mot mammografi vid bröstcancer och överanvändningen av psykofarmaka, har även sagt att industrin ägnar sig åt organiserad brottslighet. Hans senaste artikel var dessutom just svidande kritik av kvalitén och även metodiken i Cochranes HPV-vaccinöversikt. Detta ledde till att Cochrane Collaborations styrelse anklagade Gøtzsche's forskarlag för att tillfoga organisationen skada genom vanrykte, ge ”anti-vaxxers” vatten på kvarnen och därmed sätta miljoner kvinnors liv på spel genom att hans uttalanden skulle kunna påverka vaccinationstäckningen, enligt ett klagomål från den redaktör för Cochrane-gruppen som publicerade HPV-granskningen. En frustrerad Gøtzsche lär ha uttryckt att Cochrane Collaborations chefredaktör inte ens tog upp Gøtzsche's forskarlags viktigaste oro, nämligen den att skadorna av HPV-vaccinet hade varit mycket underreporterade och att många av de kliniska uppgifterna inte ingår i översynen.

Advokatfirma sätts in

Det beslutas sedermera att en extern advokatfirma skulle kopplas in för en oberoende bedömning av tvisten mellan Gøtzsche och Wilson. Det resulterade i ett 400-sidigt dokument om hur Gøtzsche hade brutit mot Cochranepolicyn och skadat organisationens rykte. Gøtzsche lämnade in en 66-sidig dossier som avhandlade om hur Wilsons ledarskap ”förstörde” Cochrane och om hur Wilson missbrukade och missförvaltade Cochrane. Tolv timmar innan det ödesdigra styrelsesammanträdet hölls lämnades advokatrapporten in till styrelsen. Rapporten kom fram till att ingen av de allvarliga anklagelserna mot VD:n för Cochrane kunde styrkas och inte heller fann man att Gøtzsche hade brutit mot talesmannapolicyn eller på något annat sätt skulle ha agerat otillbörligt.

På styrelsesammanträdet

Gøtzsche fick fem minuter på sig att redogöra för sitt fall. Enligt vittnen blev han ständigt avbruten innan han ombads att lämna rummet. Efter sex timmars överläggning skulle styrelsen votera om Gøtzsche

skulle vara styrelsens trettonde medlem eller inte. Fem röstade för att Gøtzsche skulle stanna, sex röstade för att han skulle avgå och en lade ner sin röst. Dagen efter hoppade fyra medlemmar av. Man får förmoda att det var för att de ogillade hur styrelsen agerade. Efter 25 års tjänst hos Cochrane och författare till 17 Cochrane-studier, fick Gøtzsche officiellt veta sitt öde genom ett e-mail.

Gøtzsches nya bok

Peter Gøtzsche är nu aktuell med en ny bok som släpptes den 26 september i år och som heter *”Konsten att överleva i en övermedicinerad värld”*. Syftet med boken är att hjälpa dig till självhjälp, så att du kan hitta de mest tillförlitliga bevisen för diagnostiska metoder och behandlingar i vårdsystemet. Så här inleder Karneval förlag sin text om boken: *”Att ta eller inte ta emot den medicinska behandling som erbjuds är den stora frågan som allt fler har anledning att ställa sig, eftersom läkemedel i många länder har blivit den tredje vanligaste dödsorsaken efter hjärtsjukdomar och cancer. Men hur ska vi ta reda på om mediciner och behandlingar fungerar eller inte? Vi måste själva ta reda på fakta, menar den danske professorn Peter C Gøtzsche. Det finns inga genvägar. Vi kan inte blint lita på myndigheter, läkare, medier och företag. I sin nya bok ger han en stor mängd praktiska råd om hur vi skaffar oss denna nödvändiga kunskap.”*

Läs mer:

<https://tinyurl.com/y9wgqw26>

<https://tinyurl.com/ybtow93v>

Text: Sara Boo

Foto¹⁻²: Karneval förlag